

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: ju.L4@regeringskansliet.se

Ju2025/02614

Betänkandet Skärpningar i lagen om särskild kontroll av vissa utlännningar och utlänningslagen (SOU 2025:114)

Förvaltningsrätten i Stockholm har, som migrationsdomstol och utifrån de aspekter som domstolen i övrigt har att beakta, begränsat sitt remissvar till förslaget om att införa en ny ärendekategori, s.k. polisiära utlänningsärenden.

Övergripande synpunkter

Förvaltningsrätten har svårt att ställa sig bakom förslaget att införa en särskild ordning för s.k. polisiära utlänningsärenden. Det främsta skälet för det är att vi inte kan se att det materiella innehåll som kan förutsättas finnas i de ärendena kommer att kräva en sådan särskild ordning. Detta vid jämförelse med den ordning som finns för de i utlänningslagen särskilt reglerade säkerhetsärendena. Säkerhetsärendena hanteras i särskild ordning på grund av de mycket skyddsvärda uppgifter som ligger till grund för ärendena och som finns hos Säkerhetspolisen. Detta ger målen en exklusiv ställning som motiverar en särskild ordning. Migrationsdomstolen kan av utredningens beskrivning av de föreslagna polisiära ärendena inte se några liknande skäl i dessa ärenden. Här är det såvitt framgår av utredningen i stället fråga om ärenden som ligger nära "vanliga" ärenden om utvisningar och återkallelser av tillstånd på grund av brott eller fara för allmän ordning och säkerhet. Även om det i vissa fall kommer att råda förundersökningssekretess eller finnas annars skyddsvärda uppgifter framgår det inte av utredningens förslag att dessa uppgifter inte skulle kunna utgöra underlag i utlänningsärenden genom en enklare ordning än den föreslagna särskilda ordningen. Detta bör tas i beaktande i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

För tydlighets skull ska framhållas att migrationsdomstolen, om det är lagstiftarens vilja, inte i sig har någon invändning mot att Polismyndigheten ges möjlighet att förorda en viss utgång i ett utlänningsärende. Detta bör dock, som framgått ovan, kunna tas om hand genom en ordning inom ramen för Migrationsverkets handläggning av utlänningsärenden. Domstolen har heller inte någon principiell invändning mot att rekvisitet att utlänningsdeltar i eller främjar verksamhet inom en organisation eller grupp som

utövar brottslig verksamhet i organiserad form tas in i utlänningslagen, även om vi kan se vissa svårigheter vid tillämpningen.

Vidare är förslagen som läggs fram i betänkandet delvis beroende av att övriga ändringar inom migrationsrätten och straffrätten genomförs såsom föreslagits i andra utredningar. Såvitt avser de polisiära utlänningsärendena framhålls att det utgör en betydande osäkerhetsfaktor att andra lagstiftningsprojekt i hög grad kan påverka tillämpningsområdet för förslaget. Förvaltningsrätten bedömer därför att det är svårt att förutse konsekvenserna av de parallella utredningarnas utfall och ifrågasätter även därför behovet av att i nuläget införa denna ärendekategori innan effekten av övriga lagförslag har utvärderats.

Om lagstiftaren väljer att gå vidare med förslaget i denna del vill domstolen särskilt framföra följande.

Förlängda förvarstider för barn

Förvaltningsrätten ställer sig tveksam till att knyta så pass ingripande åtgärder som förlängda frister för förvarstagna barn till en viss ärendetyp. Detta trots de överväganden som görs i betänkandet gällande att, utöver klassificeringen som polisärt utlänningsärende, även kräva att ett antal särskilt uppställda krav är uppfyllda.

För barn som är tagna i förvar, om de ska utvisas på grund av kopplingar till kriminella nätverk, framhåller utredningen att förhållandena lär vara sådana att verkställigheten kan kräva mer tid än normalt. Ärendena skulle vara att jämföra med ärenden om barn som utvisats på grund av brott. Barn i polisiära utlänningsärenden föreslås därför inkluderas i det förslag som lagts fram av 2023 års försvarsutredning (SOU 2025:16). Förvaltningsrätten ifrågasätter inte att det kan finnas skäl för längre förvarstider med anledning av det som beskrivits, men anser att behovet av reglering kan övervägas efter att effekten av andra reformer har utvärderats. I vart fall ställer sig domstolen tveksam till om det är rimligt och rättssäkert att införa längre förvarstider för barn som, i dessa fall, inte kommer att ha dömts för brott och där tillämpningsområdet förfaller relativt oprecist.

Tvångsmedel

Förvaltningsrätten instämmer i vad som anges i betänkandet om att övervägande skäl talar mot att införa en möjlighet för Polismyndigheten att använda kartläggande tvångsmedel i polisiära utlänningsärenden och avstyrker därför förslaget i denna del.

Exklusivt forum

Förvaltningsrätten i Stockholm, i egenskap av migrationsdomstol, föreslås vara exklusivt forum i polisiära utlänningsärenden. Som framgått ovan är vi mycket tveksamma till den föreslagna ordningen. Även om ordningen införs kan vi inte se något avgörande skäl för att Migrationsdomstolen i Stockholm skulle vara exklusivt forum. Några jämförbara skäl med de skäl som motiverar att vi är exklusivt forum i säkerhetsärenden föreligger såvitt vi kan utläsa inte i de föreslagna polisiära utlänningsärendena. Vi delar alltså inte

utredningens uppfattning att det framstår som lämpligt utifrån kompetens- och effektivitetssynpunkt att ge ärendena ett exklusivt forum.

Som framgått ovan föreställer sig domstolen att ärendehanteringens skulle likna övriga utlänningsärenden. Förvaltningsrätten anser därför att samtliga migrationsdomstolar har kapacitet att hantera de nya ärendena. Dessutom kan tänkas en relativt betydande mängd ärenden vilket även det talar mot att ha ett exklusivt forum.

Om bedömningen ändå görs att det ska vara ett exklusivt forum, så motsätter domstolen sig inte att vara det. Dock behöver detta, tillsammans med alla övriga kommande förändringar på migrationsområdet, beaktas vid medelstillsdelningen för domstolen.

Ikraftträdande

Det föreslås att vissa bestämmelser ska tillämpas direkt vid ikraftträdandet, med möjlighet för Polismyndigheten att kunna förorda viss utgång i ärenden som inletts före ikraftträdandet. Det avser även ärenden som handläggs i domstolarna, med den föreslagna följden att målen ska återförvisas till Migrationsverket. Som konsekvens lyfts att tidsutdräkten kan vara till den enskildes nackdel, men att detta intresse ska vägas mot vikten av att Migrationsverket och domstolarna har ett fullständigt underlag. Migrationsdomstolen anser, trots sistnämnda skäl, att det blir tydligare för myndigheterna och rättssäkrare för de enskilda om reglerna gäller för ärenden som initieras efter ikraftträdandet och förordar därför en sådan ordning.

Om den föreslagna ordningen införs instämmer förvaltningsrätten i bedömningen att domstolen kommer att utifrån instansordningsprincipen behöva återförvisa mål till Migrationsverket med de tidsutdräkter som därvid uppkommer.

Konsekvenser för förvaltningsrätten

För det fall den nya ärendetypen införs, eller i var fall de nya rekvisiten för utvisning och nekade tillstånd, bedömer förvaltningsrätten att förslagen i betänkandet sammantaget kan förväntas medföra en ökad måltillströmning till domstolen och därmed ökad arbetsbörda och kostnad. Mot bakgrund av att denna reform sammanfaller med andra genomgripande reformer anser migrationsdomstolen att det är svårt att bedöma hur mycket anslaget till domstolen och till övriga migrationsdomstolar behöver anpassas till följd av detta.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Cecilia Mauritzon efter föredragning av förvaltningsrättsfiskalen Victoria Ollén. I beredningen har även samråtts med rådmannen Johan Krantz.

Cecilia Mauritzon

Victoria Ollén